

‘Volgens mij doen we het niet verkeerd’

De waterschappen—

Het programma Andere Overheid beoogt de overheid te vernieuwen. Drie vernemen hoe de vernieuwing bij de waterschappen vordert.

— Jasper Dik

Het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier had op tien november drie vertegenwoordigers van het programma-team Andere Overheid te gast in haar districtskantoor te Edam. Een van die waterschapspanden die herinneren aan de langvoorbij tijd dat, in de woorden van Uniedirecteur Rein van der Kluit ‘de waterschappen het nog echt voor het zegen hadden, compleet met zulke verschrikkelijke dingen als het recht op doodstraf.’ Het onderwerp van gesprek was echter nadrukkelijk deze tijd. Het Programma Andere Overheid is door het Kabinet Balkenende ingesteld met de bedoeling de verschillende overheden los te wrikken uit de bureaucratische regelneveligheid en inefficiëntie die hen vaak worden verweten. Wat ondernemen de waterschappen om de burgers tegemoet te komen die tegenwoordig van hun overheid gemak verlangen? Welke daadkracht ontwikkelen zij, als het erom gaat de problemen van deze tijd af te wenden? Want zoals Lex van der Ham, directeur generaal van Andere Overheid, zei: ‘Ons programma kan nooit alleen over het rijk gaan. Den Haag is nog te veel met Den Haag bezig. Bezoeken als deze zijn een manier om van Den Haag in het land terecht te komen.’

— Rein van der Kluit schetste in grote trekken wat er was veranderd bij de waterschappen en wat bezig is te veranderen. Er is de verhouding tussen het aantal bestuurders en het aantal werknemers van de waterschappen, die drastisch is gewijzigd, in die zin dat de bestuurders nu bij lange na niet meer in de meerderheid zijn. Er is de schaalvergroting, waarbij van de

88 waterschappen die in 1995 bestonden er nu, tien jaar later, nog 27 resteren. ‘En groot werkt makkelijker samen’, aldus Van der Kluit, die had gemerkt dat kleine organisaties de neiging hebben coöperatie als een bedreiging op te vatten. Er is het toenemend belang in het waterschapswerk van het stedelijk gebied. Vanzelfsprekend noemde Van der Kluit ook de grote waterbeheerprogramma’s – het Nationaal Bestuursakkoord en de Europese Kaderrichtlijn Water – waarin de waterschappen werken. ‘Bij de uitvoering van die vele taken krijg je met veel verschillende partners te maken.’

— Behalve deze grotendeels bestuurlijke programma’s zijn er innovatieve initiatieven die de waterschappen ontplooiën. Als programmamanager van Het Waterschapshuis – een samenwerkingsverband dat de digitale dienstverlening bij de waterschappen bevordert – vertelde Piet Reijers over de ICT-vernieuwingen die aanstaande zijn. Zoals het elektronisch stemmen. ‘Pechtold durft in 2007 niet te doen wat de waterschappen in 2008 doen’, verwees Reijers naar de minister onder wiens verantwoordelijkheid Andere Overheid ressorteert. Bij de waterschapsverkiezingen in 2008 kan in het hele land gestemd worden via een programma, het *Rijnland Internet Election System* (RIES), dat in 2004 bij Rijnland en De Dommel werd toegepast. Dit programma, vertelde Reijers, is nu genomineerd voor de *eEurope Awards for eGovernment 2005*, die op de dag dat dit blad verschijnt in Manchester wordt uitgereikt.

— Een andere verandering bij de verkiezingen is, dat ze in 2008 voor het eerst verlopen via een lijstenstelsel. Daar moet het elektronische stemprogramma nog op

worden aangepast. Ook is het de vraag wat dat nieuwe stelsel zal betekenen voor de waterschapsdemocratie. Zal die op de gemeentedemocratie gaan lijken? ‘In de gemeenten opereren overal dezelfde partijen’, zei dijkgraaf van Hollands Noorderkwartier Monique de Vries. ‘Bij de waterschappen is het niet de bedoeling dat er partijen ontstaan. Maar stel dat dat toch gebeurt, dan nog zullen die partijen in de hoger gelegen delen van Nederland heel anders zijn dan hier, in laag Nederland. De problemen zijn in bijvoorbeeld Drenthe – met het beekherstel – en in Brabant – met de reconstructieprogramma’s – anders dan in Noord-Holland, met het laagveen.’

— Inderdaad, Noord-Holland ligt laag. ‘Ik wil jullie er aan herinneren dat we onder de zeespiegel zijn’, zei projectleider WB21 bij Hollands Noorderkwartier Michiel Schreijer, die een referaat hield over het Nationaal Bestuursakkoord Water. De beroemde trits vasthouden-bergen-afvoeren, vertelde Schreijer, had geleid tot een controverse met de provincie Noord-Holland. ‘In de verkiezingscampagne voor de Provinciale Statenverkiezingen in 2003 bleek, dat de partijen de volgorde liever wilden omkeren. Éerst afvoeren, eventueel bergen, en zo min mogelijk vasthouden.’

— Bovendien was het de vraag hoe kosteneffectief de maatregelen van het Hollands Noorderkwartier zouden zijn. Om te voldoen aan de doelen van het Nationaal Bestuursakkoord investeert het schap in 10 jaar 100 miljoen euro. Er zijn gebieden in het beheergebied van het waterschap, waarvoor mogelijk een te hoge norm geldt. Met organisaties die de bewoners van die gebieden

een Andere Overheid

leden van het programmateam kwamen bij Hollands Noorderkwartier

Na de bijeenkomst vonda een veldexcursie plaats in het beheergebied van Hollands Noorderkwartier. Ter sprake was het baggeren, iets waar het waterschap in het laagveen altijd achterstand bij dreigt op te lopen: door de hoge alkaniteit van het water en de afbraak van het veenpakket wordt er veel bagger geproduceerd. Op de buitenfoto's waar mensen te onderscheiden zijn, treffen wij: (rechtsonder) Van links naar rechts: Monique de Vries, Rein van der Kluit, en Lex van der Ham. Middenonder: Het boek dat overhandigd wordt (door Monique de Vries aan Lex van der Ham) heet Zee van Land.

vertegenwoordigen – en in sommige gevallen met de bewoners zelf – is Hollands Noorderkwartier in gesprek gegaan over de raamplannen, waarin staat welke maatregelen het schap had bedacht om 'ruimte voor water' te creëren. Na deze zogenaamde 'waterdebatten', waarbij bewoners de gelegenheid hadden hun commentaar en vragen bij het raamplan te spuien, volgden de officiële inspraakprocedures en de besluitvorming. Het Nationaal Bestuursakkoord Water verplicht de waterschappen samen te werken met de gemeenten- een van de nieuwe partners waar Van der Kluit hierboven refe-

reerde. 'Genetisch denken de gemeenten in termijnen van tien jaar, de waterschappen in termijnen van vijftig jaar', zei Van der Kluit. 'Dat maakt het lastig te komen tot een synchroniteit in maatregelen. Dat in 2007 de wateropgave klaar zou zijn, dat gaan we niet meemaken.'

— De tijdsdruk die het Nationaal Bestuursakkoord Water de waterschappen oplegt is hoog, volgens Schreijer een van de faalfactoren bij de uitvoering van het akkoord. Maar, stelde Van der Ham, zou dat niet eerder een succesfactor kunnen worden

genoemd? 'Zo zou iemand uit het bedrijfsleven het stellen. Bij de overheid zijn we daar misschien te huiverig voor.

— Toch was de directeur generaal wel te spreken over de manier waarop de waterschappen de toekomst ingaan. 'Na New Orleans is er in de VS veel belangstelling voor het Nederlands model. Volgens mij doen we het dan niet verkeerd.'